

పశుపతి పఞ్చాస్య స్తవః

{॥ పశుపతి పఞ్చాస్య స్తవః ॥}

సదా సద్యోజాతస్మితమధురసాస్వాదపరయా
భవాన్యా దృక్పాతభ్రమరతతిభిశ్చమ్బితపుటమ్ ।
అపాం పత్యుః కాష్ఠాం శ్రీతమధికశీతం పశుపతే-
ర్ముఖం సద్యోజాతం మమ దురితజాతం వ్యవనయేత్ ॥ ౧॥

జటాస్తఃస్వర్ధున్యాశ్శిశిరముఖవతైరవమతిం
గతం వామాం రుష్ణామనునయసహస్రైః ప్రశమితుమ్ ।
కిరణ్ణోత్స్నం వామం నయనమగజానేత్రఘటితం
దధద్వామం వక్త్రం హరతు మమ కామం, పశుపతేః ॥ ౨॥

గలే ఘోరజ్వాలం గరలమపి గణ్ణాషసదృశం
నిదాఘాన్తే, గర్జద్ధనవదతినీలం వహతి యత్ ।
నిరస్తుం విశ్వాఘప్రచయమధితిష్ఠద్యమదిశం
హ్యఘోరం తద్వక్త్రం లఘయతు మదం మే, పశుపతేః ॥ ౩॥

పుమర్థానం పూర్తిం ప్రణతశిరసాం దాతుమనిశం
జలాభావో మాభూదితి శిరసి గణ్ణాం వహతి యత్ ।
సురేశాసాస్ఫూర్తిం ముకుటశశిభాసా కిరతి తత్
ముఖం తత్ పుంరూపం హరతు మమ మోహం, పశుపతేః ॥ ౪॥

రమేశో వాగీశో దివసరజనీశా పరశుదృక్
సురేశో దైత్యేశో నిశిచరకులేశోఽథ ధనదః ।
యదూర్ధ్వాంశువ్రాతైశ్శివచరితవస్తః పరిణతాః
తదైశానం వక్త్రం హరతు భవపాశం, పశుపతేః ॥ ౫॥

COMMENTS:-

The above verses are in praise of Lord Shiva, renowned by the name Pashupati

in the temple in Nepal.(పంచ) pancha means five, (ఆస్యమ్)

Asyam means the face, and(స్తవమ్) stavam means a hymn in praise. So

the title says that this is in praise of Lord Pashupati with five faces.

NEPAL: - The kingdom of Nepal is India's neighbour. The state is situated

high in the Himalaya mountains. Mount Everest, the highest peak in the

world, is situated in Nepal. It is an ancient country and has been referred

to in our puranas like Skandam and Bhagavatam. The Skanda Purana in the

section Nepala Mahatmayam says that fortunate indeed are those who live in

that country, because they are blessed with all the four goals(పురుషార్థాః)

of life, to wit, dharma, artha, kama and mokSha. They are able to

have darshan of the Lord Pashupati whom even devas cannot see directly.

పురీ పాశుపతీ ధన్యా చతుర్వర్గ-ఫలప్రదా ।

జ్యోతీరూపం మహాలింగం యత్రాగ్నో తప్తకాఞ్చనమ్ ॥

ధన్యా వైపాలికా మర్త్యాః తద్రూపం గోచరం విభుమ్ ।

పశ్యన్తి యేఽపి దేవానాం సాక్షాత్పునరగోచరమ్ ।

Nepal is described as a gem amongst holy places. The Skanda Puranam further

says that the people there will be calm, and will have other good qualities.

The place is situated in high mountains, among dense forests and has

remarkable scenic beauty; and in such wonderful surrounding shines

Lord Pashupatinath as the very embodiment of wisdom. (Nepala mahatmyam.7-54).

సంపూర్ణే భారతేఽస్మిన్నపి వసు-భరితే భూశిరః-స్థానభూతే

శశ్వచ్ఛాన్త్యాది-కేన్తే హిమగిరి-శిఖరేఽభ్యుత్తరేఽధ్యుత్తమేఽన్తః ।

పుణ్యే వైసర్గ-రమ్యే పరగహన-వనే సద్విచిత్రే పవిత్రే

క్షేత్రే నేపాల-సంక్షే లసతి పశుపతి-జ్యోతిరాత్మా చిదీశః ॥

It was a Hindu kingdom, the only one in the world, till recently. Here, in Nepal, Lord Pashupati is seen as a lingam, nearly four feet high, and with five faces - four facing the four directions and the fifth facing up. The pujaries draw the Shri Chakra on the lingam daily before commencing the puja.

The full moon day (purnamiపౌర్ణమి) is specially celebrated when a huge quantity of rice is cooked along with vegetables. The rice is shaped as a lingam and offered to the Lord and deeparadhanam is performed. The temple attracts huge crowds on Shivaratri day when people throng to the temple during the entire day to have darshan of the Lord.

FIVE FACES OF SHIVA:- Because of his five faces Shiva has the name

పంచవక్త్రః పంచసంఖ్యకాని వక్త్రాణి ముఖాని నానారూపాణి

యస్య స తథా । (Shivasahasranamam-Padmapuranam). These faces have

the following names. ఈశాన, తత్పురుష, అఘోర, వామదేవ, and

సద్యోజాత. These faces face up the sky, East, South, North and West

respectively. It seems that a lingam with five faces as described here is

to be seen only in the Pashupati temple in Nepal and the temple attached

to the Shankara math in Tiruvanaikkaval near Trichy. The hymn given in

the beginning has salutations to the five faces of the Lord.

We have the salutations to Shiva's five faces in Mahanyasam that is chanted

before chanting the vedic hymn Shri Rudram. There are two Nyasams, the

Mahanyasam and the Laghunyaasam. Maha(మహత్) means big. Laghu is the

opposite,(లఘు) means light, not heavy. The Mahanyasam is a part of the

methodology of chanting of the Rudram on special occasions such as Pradosham,

Shivaratri. Typically, during a Rudra parayanam at home, one recites the

Laghunyaasam. Such a Shri Rudra parayanam in a public place of worship such

as a temple is preceded by the recital of the Mahanyasam. As the name

difference indicates, the Laghunyaasam is shorter. The Mahanyasam invokes

the deity of Shri Rudra in His many forms of Indra, Agni, Yama, Varuna etc

in the different limbs (anga's) of the one who chants. Such an invoking is done to seek the blessings of the Lord, and at the same time giving one and all a feeling of immediate presence of the Lord in the vicinity of the chanting. The Mahanyasam has certain sections of the Shri Rudram, the Purusha Suktam etc repeated in it. The Shiva samkalpam is also part of this. The prayers addressed to the five faces of Shiva are given below.

తత్పురుషాయ విద్మహే మహాదేవాయ ధీమహి తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్ ॥

సంవర్తాగ్ని-తటిత్పదీప్త-కనకప్రస్పర్ధి - తేజోరుణాం
 గమ్భీరధ్వని-సామవేదజనకం తావ్రాధరం సున్దరమ్ ।
 అర్ధేన్దుద్యుతి-లోల-పింగల జటా భార-ప్రబోధోదకం
 వన్దే సిద్ధసురాసురేన్ద్ర-నమితం పూర్వం ముఖం శూలినః ॥

ఓం నమో భగవతే\ రుద్రా\య । పూర్వాంగ ముఖాయ నమః ॥

The above verse is in salutation of Tatpurusha facing East.

అ\ఘో\రే\భ్యో\౨\ధ\ ఘోరే\భ్యో\ ఘోరఘోర\తరే\భ్యః ।
 సర్వే\భ్యః సర్వ\శర్వే\భ్యో\ నమ\స్తే అస్తు రు\ద్రరు\పే\భ్యః ॥

కాలాభ్ర-భ్రమరాంజన-ద్యుతినిభం వ్యావృత్తపింగేక్షణం
 కర్ణోద్భాసిత-భోగిమస్తకమణి-ప్రోద్భిన్నదంష్ట్రాంకురమ్ ।
 సర్పప్రోతకపాల-శుక్తిశకల-వ్యాకీర్ణతాశేఖరం
 వన్దే దక్షిణమీశ్వరస్య వదనం చాధర్వనాదోదయమ్ ॥

ఓం నమో భగవతే\ రుద్రా\య । దక్షిణాంగ ముఖాయ నమః ॥

The above verse is in salutation of Aghora facing South.

స\ద్యో\జా\తం ప్ర\పద్యా\మి\ స\ద్యో\ జా\తాయ\ వై నమో\ నమ\ః ।

భవే భవే నాతిభవే భవస్య మామ్ । భవోద్భవాయ నమః ॥

ప్రాలేయాచలమిన్దుకున్దు-ధవలం గోక్షీరఫేనప్రభం
భస్మాభ్యంగమనంగదేహదహన-జ్వాలావలీలోచనమ్ ।
విష్ణుబ్రహ్మమరుద్ధణార్చితపదం ఋగ్వేదనాదోదయం
వందేఽహం సకలం కలంకరహితం స్థాణోర్ముఖం పశ్చిమమ్ ॥

ఓం నమో భగవతే రుద్రాయ । పశ్చిమాంగ ముఖాయ నమః ॥

The above verse is in salutation of Sadyojata facing West.

వామదేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయ నమః శ్రేష్ఠాయ నమో రుద్రాయ నమః
కాలాయ నమః కలవికరణాయ నమో బలవికరణాయ నమో బలాయ నమో
బలప్రమథనాయ నమ స్సర్వభూతదమనాయ నమో మనోన్మనాయ నమః ॥

గౌరం కుంకుమ పంకితం సుతిలకం వ్యాపాణ్ణుమణ్ణస్థలం
భూవిక్షేప-కటాక్షవీక్షణలసత్సంసక్తకర్ణోత్పలమ్ ।
స్నిగ్ధం బిమ్బఫలాధరం ప్రహసితం నీలాలకాలంకృతం
వందే యాజుష-వేదఘోషజనకం వక్త్రం హరస్యోత్తరమ్ ॥

ఓం నమో భగవతే రుద్రాయ । ఉత్తరాంగ ముఖాయ నమః ॥

The above verse is in salutation of Vamadeva facing North .

ఈశానస్సర్వవిద్యానామీశ్వరః సర్వభూతానాం
బ్రహ్మధిపతిర్బ్రహ్మణోధిపతిర్బ్రహ్మశివో
మే అస్తు సదాశివోమ్ ॥

వ్యక్తావ్యక్తనిరూపితం చ పరమం షట్త్రింశతత్వాధికం
తస్మాదుత్తర-తత్త్వమక్షరమితి ధ్యేయం సదా యోగిభిః ।

ఓంకారాది-సమస్తమస్తజనకం సూక్ష్మాతినూక్ఠం పరం
వందే పంచమమీశ్వరస్య వదనం ఖవ్యాపి తేజోమయమ్ ॥

ఓం నమో భగవతే\` రుద్రా\`య । ఊర్ధ్వంగ ముఖాయ నమః ॥

The above verse is in salutation of Ishana facing up - the sky.

THE SIGNIFICANCE OF FIVE FACES ;- What is the significance of Shiva being said to have five faces? This is explained in detail by Shri Nilakanta Dikshita in his commentary called Shivatattva rahasyam to Shiva 108 Namavali. The name పంచవక్త్రః is the 52nd name in the namavali. A section from the elaborate commentary is given below.

తాని చ పంచ ముఖాని

ఈశాన-తత్పురుషాఘోర-వామదేవ-సద్యోజాతాఖ్య-పంచ-
బ్రహ్మాత్మకాని, తాని చ పంచబ్రహ్మాణి భూత- పంచక,
తన్మాతృ-పంచక, కర్మేంద్రియ-పంచక, జ్ఞానేంద్రియ-పంచక,
పురుష-ప్రకృతి-బుద్ధ్యహంకార మనోరూప-తత్త్వ- పంచక,
నివృత్తిప్రతిష్ఠావిద్యాశాన్తి, శాన్త్యతీతాఖ్య కలా-పంచక,
బ్రహ్మ, విష్ణు, రుద్ర, మహేశ్వర, సదాశివాఖ్య-మూర్తి-పంచక,
శివసాదాఖ్య, మూర్తసాదాఖ్య, మూర్తసాదాఖ్య-కర్మసాదాఖ్య-కర్మసాదాఖ్య
సాదాఖ్య పంచకాత్మకానీతి శివపురాణాగమేషు ప్రసిద్ధమ్ ।

A full discussion of this topic is beyond the scope of this writeup. One may have to approach a scholar for further details on this subject.

'Pashupati' means the protector of the kine. Every thing in creation from Brahma the creator down to immovables are known as pashus. Shiva is known as Pashupati since He is their Lord. The name occurs in vedas (eg) in Shri Rudram that says.నమో వృక్షేభ్యో హరికేశేభ్యః పశూనాం పతయే నమః ।

It also occurs in the Shiva 108 namavali (no.92) and Shiva 1000 namavali. In the Shiva sahasranamam(Padmapuranam) (No.44) we find the following.

పశుపతిః - పశునాం బ్రహ్మాదీనాం ద్విపదాం చతుష్పదాం చ పతిర్నాయకః ।

ద్వైరహ్మద్యాః స్థావరాంతాశ్చ పశవః పరికీర్తితాః ।

తేషాం పతిత్వాద్విశ్వేశో భవః పశుపతిః స్మృతః ॥౧౬౯౯॥ ఇతి పురాణమ్ ।

ద్వైర్వదా యత్పశున్పాతి తేషు యద్రమతే పునః ।

తేషామధిపతిర్యచ్చ తస్మాత్పశుపతిః స్మృతః ॥౧౬౯౯॥ ఇతి మహాభారతమ్ ।

Nepal is therefore known as Pashupatipuri after the Lord.

The river Vangmati flows close to the temple of Pashupati. The waters from the river are used for the daily ablutions in the temple. It is said that after Lord Narasimha appeared, killed the demon king and blessed Prahlada. Then He disappeared from the scene. Prahlada was greatly disappointed at this. He wanted to see the Lord again and did severe penance. Lord Shiva was impressed by this and laughed in happiness. Water flowed from His mouth at that time and turned into a river. The river that flowed from His mouth came to be known as Vangmati. (From Nepala Mahatmyam).

భగవన్తం తమన్వేష్టుం యదా భాగవతో యయౌ ।

తమదృష్ట్వా తపస్తేపే హిమవచ్ఛిఖరే శుభే ॥

దృష్ట్వా తం శంభురాగత్య హాస్యముచ్చైశ్చకార హ ।

తతో నదీ సముత్పన్నా హ్యున్నతాత్ గిరిగహ్వరాత్ ॥

వచనాన్మమ దైత్యేన్త బహిర్యాతా యతో నదీ ।

అతోఽస్యా వాఙ్మతీ నామ భవిష్యతి న సంశయః ।

ప్రహ్లాద గచ్ఛ దైత్యేన్త విష్ణుభక్తిర్హృథాఽస్తు తే ॥

Lord Shiva blessed Prahlada that his devotion to Hari will remain firm.

Nepal also has the river Gandaki. Shaligrama stones are found in the river bed. They are symbolic of Lord Vishnu. Shrimad Bhagavatam makes a reference to the river in Book 5 - chapter 7 when it narrates the story of King Bharata. This country came to be known as Bharata Varsha after this king only. The king, after ruling over the country for a long time renounced everything and repaired to the forests to the hermitage of Sage Pulaha situated on the banks of river Gandaki. It is said that Lord Hari reveals His form to His devotees there in the ashram even today. The holy river Chakranadi (Gandaki) hallows on both sides the places of this ashrama through contact with circular (wheel like) pebbles on both sides. This place is known as the Shaligramakshetra.

ఏవం వర్షాయుతసహ ప్రవర్షన్తావసితకర్మ నిర్వాణావసరోఽధిభుజ్యమానం
 స్వతనయేభ్యో రిక్తం పితృపైతామహం యథాదాయం విభజ్య
 స్వయం సకలసంపన్నికేతాత్ స్వనికేతాత్ పులహాశ్రమం ప్రవవ్రాజ ॥ ౮॥

యత్ర హ వావ భగవాన్ హరిరద్యాపి తత్రత్యానాం
 నిజజనానాం వాత్సల్యేన సంనిధాప్యత ఇచ్ఛాయాపేణ ॥ ౯॥

యత్రాశ్రమపదాన్యభయతోనాభీభిర్భుషచ్ఛక్రైశ్చక్రనదీ నామ
 సరితృవరా సర్వతః పవిత్రీకరోతి ॥ ౧౦॥

HISTORICAL NOTES:-

The documents in the National Archives of Nepal reveal that Shri Shankaracharya visited Nepal during his travels around the country. He had discussions with the then king of Nepal who was a Buddhist and weaned him away from Buddhism to Hinduism. He made changes to the way pujas were being done in Pashupatinath temple and arranged to have regular pujas done

by priests got from South India. Four priests, properly trained in the temple procedures and reciting the vedas perform the pujas to the four faces on the four sides. These facts are also to be seen in the text Punyashloka manjari that deals with the history of the Kanchi Shankara math. It also says that Shri Vipulananda Sadashiva - the 53rd acharya in the lineage of acharyas of the math visited Nepal. He was warmly received by the king and honoured by him. The following verse in the text says that.

నిజనీవృదగ్రహేతిభేదత్యజనేపాలనృపాలపూజ్యపాదః ।
స పురో మమ సాధు సన్నిధత్తాం విఫలాననదసదాశివోఽప్రమత్తః ॥

This fact is also mentioned as

నేపాలాదినృపాలమౌలివిధృతశ్రీశాసన ...

in the Vyasachaliya Shankaravijayam ..

Shri Vyasachala was the disciple of Shri Vipulananda Sadashiva and succeeded him as the 54th head of the math. He is the author of Vyasachaliya Shankaravijayam. The details show that the Shri Vipulananda Sadashiva visited Nepal when it was in the grip of severe famine. He blessed the state and brought relief from the severe famine.

Now, before concluding, let us ponder as to what we should seek from Lord Pashupati. Shri Shankaracharya, in his Shivanandalahari (verse No.68) shows us the way. Let us join him in this moving appeal to Lord Pashupati.

అమితముదమృతం ముహుర్దుహస్తీం
విమల-భవత్పద-గోష్ఠమావస్థీమ్ ।
సదయ పశుపతే సు-పుణ్య-పాకం
మమ పరిపాలయ భక్తి-ధేనుమేకామ్ ॥ ౬౮॥

Pashu(పశు) means cattle in general. Here the acharya takes it to mean a cow. The `cow' in this instance is devotion or bhakti. Lord Pashupati is the owner of the cow. The acharya requests the Lord to take care of the bhakti `cow' and nourish it or, in other words, make his devotion to Him firm and unwavering. The cow shed will generally be unclean. But the bhakti cow will not stay in unclean places. It stays in a very clean place (viz.) the Lord's feet. విమల-భవత్పద-గోష్ఠమావసన్తిమ్ |

విమల = clean, pure. భవత్పద-గోష్ఠమావసన్తిమ్ = staying in the cow-pen of your feet. గోష్ఠమ్ = cowpen. This implies that the place where bhakti resides is a very exalted one. The ordinary cow can give only milk, in limited quantities and that too at specific times only. This bhakti cow is capable of giving us many good things - and that too all the time and in abundance and most importantly the nectar called `bliss' . So, అమితముదమృతం ముహుర్దుహన్తిమ్ | అమిత = unlimited. ముదమ్ = joy, happiness. అమృతం = nectar. దుహన్తిమ్ = yielding. ముహుః = often, frequently. The cow will be tied to a peg fixed to the ground. Bhakti is the result of good deeds or punyam done in many births. So, the bhakti cow is tied to the peg that is the fruition of good deeds or punyam done in numerous births. సుపుణ్య-పాకామ్ | The Lord is requested to take care of such a cow. Lord Pashupati is addressed as సదయ పశుపతే = O! the compassionate Pashupati!. This indicates that the Lord has a kind heart and will certainly listen to our pleading.

Encoded and proofread N.Balasubramanian bbalu@satyam.net.in

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

Last updated తీoday

<http://sanskritdocuments.org>

Pashupati Panchasya Stavam Lyrics in Telugu PDF

% File name : pashupati5.itx

% Category : panchaka

% Location : doc_shiva

% Language : Sanskrit

% Subject : philosophy/hinduism/religion

% Transliterated by : N.Balasubramanian bbalu at satyam.net.in

% Proofread by : N.Balasubramanian bbalu at satyam.net.in

% Description-comments : in praise of Lord Pashupati with five faces.

% Latest update : June 21, 2012

% Send corrections to : Sanskrit@cheerful.com

% Site access : <http://sanskritdocuments.org>

%

% This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study

% and research. The file is not to be copied or reposted for promotion of

% any website or individuals or for commercial purpose without permission.

% Please help to maintain respect for volunteer spirit.

%

We acknowledge well-meaning volunteers for Sanskritdocuments.org and other sites to have built the collection of Sanskrit texts.

Please check their sites later for improved versions of the texts.

This file should strictly be kept for personal use.

PDF file is generated [October 12, 2015] at Stotram Website